

- 222 Tahtobina E., "Hooray üçeynaynın paryamı", *Hakas çiri*, 1996, 9- apr.
 223 Ugdjekov A. "Anın adın ispeen kizi çoh taa polar", *Hakas çiri*, 1996, 16- mart.
 224 Çertikov V. "Smotritel narodnoy pamyati", *Hakasya*, 1996, 12- marta
 225 Çorotegin T. "Enesaylık Profesor" Astay(Viktor) Butanayev, *Res publika*, 1997, 18- 24- mart.
 226 Annenko A., "Novaya Kniga V.Y. Butanayeva", *Hakasya*, 1998, 12- sent.
 227 Butanayev V., "Etü Miri ne Mogut Şuşetsvovat Drug bez Druga", *Şans*, 1998, 18- mart.
 228 Butanayev V., "Narod Doljen Znat Svoyi Kornı, Svoyu İstoki", *Perekrestok*, 1998, 4- noyab.
 229 Gemuyev İ. N., "V.Y. Butanayev-30 Let v Nauke", *Gumanit. Nauki v Sibiri*, 1998, No3, s. 128- 129.
 230 Nikolayeva., "Puteşestviye v Glub Vekov", *Vzglyad*, 1998, 16- iyul.
 231 *Vklad Abakantsa v Nauku Sibiri*, Abakan, 1999, 2- mart.

Derleyen ve çeviren: Venera TURATBEK KIZI

TARİHİMİZE YOL GÖSTEREN ADAM: ZİYA BÜNYADOV

021526

Doç. Dr. Hüsameddin MEMMEDOV

Azerbaycan Atatürk Merkezi Başkan Yardımcısı

Giriş

"Azerbaycan tarihçiliği profesör Ziya Bünyadov ile başlıyor. Bu Azerbaycan tarihçileri arasında en yaygın olan tek fikirdir.

XX. yüzyılın ortalarına kadar millî çıkarlara hizmet amacından uzak olan, kozmopolit biçimli ve uydurulmuş Azerbaycan tarihi kendi gayesini, milletin Azerbaycanın sovyetleşmesinden sonra mutluluğuna kavuştuğunu, bunun ise, Lenin'in millî siyasetinin sonucunda mümkün olduğunu kanıtlamakta görüyordu. "Azerbaycan'da Lenin millî siyasetinin gerçekleştirilmesi uğruna Komünist partinin mücadelesi", "Sovyet Azerbaycanı halklar dostluğu cumhuriyetidir", "Komünist kültürünün yaratıcısı olan halk" ve buna benzer konularda yazılmış yüzlerce cilt kitap Azerbaycan tarihinin simgesi haline gelmişti. Bu tür kitapların yazılması teşvik olunduğu ve onları yazacak kadroların hazırlandığı dönemde Ziya Bünyadov henüz tanınmıyordu. O bir askerdi.

Hayatı

Ziya Bünyadov 21 Aralık 1923 tarihinde Azerbaycan'ın küçük sınır şehri Astara'da bir gümrük memurunun ailesinde doğmuştur. Baba nesli sekizinci göbekten imam Ali Rıza'nın kızkardeşi Höküme'nin, Bakı civarında Şihova (Şeyhoba) köyünde medfun olduğu türbesinin vakfının Azerbaycan'ın sovyetleşmesine kadar mütevellileri olmuşlardı. XVI. yüzyılın ortalarında Safevi şahı Tahmasb'ın fermanında vakfın mütevellisi olarak adı geçen şeyh Bünyad'ın 12. kuşaktan torunu idi.

Orta okulu babasının yeni görev yeri olan Şirvan'ın Göyçay şehrinde tamamladı. Pilot olmayı istediye de, askerî bir komisyon tarafından, yaşının 18 olmaması sebebiyle isteği rededilmiştir. Bundan dolayı, kendisinin de söylediği gibi, hayatında ilk ve son defa usûlsüzlük yaparak, doğum tarihini "1921" olarak değiştirmiş ve Piyade Harp okuluna kayıtlı olabilmisti. 1941 tarihinde Piyade Harp okulunu bitirir bitirmez, 18 yaşındaki Ziya Bünyadov teğmen rütbesinde takım komutanı olarak Almanya'nın Sovyetlere saldırmamasından iki saat sonra Besarabya'da nazilerle karşı karşıya geldi ve beş yıl sürecek bir asker hayatına başladı. Savaş yıllarında piyade bölüğü ve tabur komutanı oldu. Çok ağır yaralar aldı, fakat tedavi görerak, tekrar savaş meydanlarına döndü. Savaşın birkaç yılını Stalin'in emri ile tutuklanan insanlardan teşkil edilmiş ceza bölüğünün komutanı oldu. Savaş yıllarında kurulmuş ve esas ordu kuvvetlerinin önünde hareket eden ceza bölükleri savaşta insan hayatı adına en zor ve en ağır emirleri yerine getirmekle görevliydi.

Savaş yıllarında günler kolay geçmemişti, fakat Ziya Bünyadov için en ağır günler 1945 tarihinin Ocak ayında olmuştur. I. Belarus (Beyaz Rusya) Cephesi komutanı Mareşal Georgi Jukov ceza bölüklerinin komutanları ile toplantı yaparak, onlara Stalin'in Visla-Oder askeri operasyonu hakkında bilgi verir. Ziya Bünyadov'un ceza bölüğü, Sovyetlerin Polonya sınırındaki Pilitsa adlı nehrin üzerindeki 80 metre uzunluğundaki mayınlanmış köprüyü ele geçirip Sovyet ordusu gelinceye kadar

Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, sayı: 11,
Bişkek 2004, s. 47-54. [Türhölöji Özel Sayısı I]

D. 2434

